

TÜRKİYE'Yİ 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ'NE GÖTÜREN SÜREÇTE ARAP COĞRAFYASINDAKİ AMİLLER VE AKTÖRLERİN TUTUMU

Fahrettin Dede¹

Ortadoğu'nun türlü karışıklıklar içinden geçtiği bir döneme rastlayan 15 Temmuz darbe girişimi, küresel ve bölgesel aktörlerin hem darbe öncesi hem de sonrasında izledikleri politikalar ile bölgede yaşanan gelişmeler açısından oldukça dikkat çekicidir. 15 Temmuz akşamı cuntacı askerler tarafından devlet televizyonu TRT ekranlarından okutulan bildiri "Türkiye'nin uluslararası ortamda itibarını yitirdiği"² iddia edilmek suretiyle bu durum, darbeyi meşru kılması umulan amillerden biri olarak sayılmıştır. Türk siyasi tarihinde dışarıdan destekli olarak gerçekleştirilen diğer askerî darbelerde olduğu gibi 15 Temmuz başarısız darbe girişiminde de yabancı ülkelerin rolü olduğu anlaşılmaktadır. Darbe girişimi sonrası ABD ve Avrupa ülkelerinin Türkiye'deki darbe girişimine yönelik verdikleri –en hafif tabiriyle zımnî- destek Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) cunta girişimi ile aralarında bir ilişki olduğu hususunu gündeme getirmiştir.³

Bunun yanında Türkiye'nin de bir parçası olduğu Ortadoğu'da son yıllarda yaşanan gelişmeler bölgenin bilinçli bir şekilde Türkiye'deki darbe ortamına hazırlandığına ve hatta

¹ fahrettindede@hotmail.com Gazeteci; Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Yüksek Lisans

² Darbe bildirisinde "Devletimiz; uluslararası ortamda hak ettiği itibarını yitirmiş ve evrensel temel insan haklarının göz ardı edildiği, korkuya dayalı otokrasi ile yönetilen bir ülke haline getirilmiştir." ifadesi kullanılmıştır.

³ Darbeye dış destek derin Amerika'dan. (17 Temmuz, 2016) Zaman, 10.

bölgesel bazı güçlerin de bu darbe girişiminde rol aldığı fikrini güçlendirmektedir. 2010 yılı sonu itibariyle bambaşka bir sürece girilen Ortadoğu'daki pek çok ülkede iktidar değişiklikleri yaşanmış, kısmen haritalar değişmiş; siyasi, sosyal, kültürel ve iktisadi düzen baştan aşağı değişmiştir. Başlangıçta 'Arap baharı' tesmiye edilen olgu, daha sonra kavramın güncellenmesiyle yaygın çevrelerde 'Arap hazanı' adını almıştır. Bu süreçte toplumsal ayaklanmaların yaşandığı ülkelerde Türkiye ile aynı düzlemde politikaların uygulanmasını savunan siyasi akımlara hayat hakkı tanınmamıştır. Bu bağlamda 'Arap Baharı' kıvılcımının çakıldığı Tunus'ta Nahda hareketinin iktidarda söz sahibi olduğu süreçte iç karışıklıklar, suikastlar ve ekonomik krizler eksik olmamış; nihayetinde Cumhurbaşkanlığı makamı da Nahda ile uyumlu politikalar izleyen Muhammed Munsif Merzuki'nin yıpratılmasıyla eski rejim mensuplarından Baci Kaid es-Sibsi'ye geçmiştir. Türkiye yanlısı tutumuyla tanınan Nahda Hareketi lideri Raşid el-Gannuşi, Cumhurbaşkanlığı'na aday bile olmamasına rağmen medya ve siyasilerce özellikle yıpratılmıştır. Arap hazanının önemli duraklarından Libya'da ise aradan geçen 5 yılda iç savaş eksik olmamış, 2011 yılında başlayan iç savaşın gölgesinde Türkiye'deki darbe girişimine giden süreçte 3 ayrı hükümet vücut bulmuştur. Özellikle 2014 yılında sahneye çıkan ve "Libya'daki Türkleri ülkeden kovmakla" tehdit edecek kadar Türk ve Türkiye düşmanı bir tavır takınan General Halife Hafter'in uluslararası arenada meşru kabul edilmesi Libya'daki Mısırata ağırlıklı halk gerçeğine rağmen Türkiye-Libya yakınlaşmasını engellemiştir.

Arap ülkelerinin kalbi olarak kabul edilen Mısır'da ise 25 Ocak 2011'deki devrimin ardından ülkenin seçilmiş Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin iş başında olduğu Haziran 2012-Temmuz 2013 tarihleri arasında Türkiye-Mısır ilişkileri gelişmiş olsa da askerî darbe lideri Abdülfettah es-Sisi'nin yönetime el koyması ile iki ülke arasındaki ilişkiler adeta tepe taklak olmuştur. Darbenin hemen akabinde İhvan yöneticileri ve İslami çizgide faaliyet gösteren siyasîlere ve sivil toplum kuruluşlarına karşı cadı avı başlatan Sisi Mısır'ında "İhvan

ve Mursi destekçisi" Türkiye de rejimin propaganda mekanizmalarından payına düşeni ziyadesiyle almıştır. Televizyon kanalları, radyolar ve gazetelerde Türkiye ve o dönem Başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan için karalayıcı haberler, fotoğraflar ve karikatürler yayımlanmış; "Türkiye'nin Mısır'a silah sevkiyatı" yaptığı şeklinde yalan haberlere imza atılmıştır. Bu haberler sonucunda yönetimde olduğu gibi halk arasında da Türkiye karşıtlığı ciddi manada taraftar bulmuştur.⁴

Türkiye'deki darbeye ortam hazırlayan amillerin Suriye ayağı ise birkaç farklı açıdan oldukça önemlidir. 2011 Mart'ında başlayan ayaklanmaların kanlı bir iç savaşa dönüştüğü Suriye cephesinde Türkiye-Suriye ilişkileri iç savaşın başlamasından kısa bir süre önce, Esed rejiminin Türkiye'nin Suriye halkı lehine reform taleplerini gerçekleştirmemesi üzerine bittiği bilinmektedir. Suriye'deki iç savaşın, siyasi, askeri, kültürel ve toplumsal olarak kendisini en yakından ilgilendirdiği ülke konumundaki Türkiye, Suriye'de teritoryal alana hükmeden Esed rejimi, IŞİD terör örgütü ve PKK uzantısı PYD terör örgütüne komşu olmak zorunda kalmıştır. Cunta bildirisinde "Siyasi idarenin aldığı hatalı kararlarla mücadeleden geri durduğu terör tırmanarak birçok masum vatandaşımızın ve teröristle mücadele eden güvenlik görevlilerimizin hayatına mal olmuştur." ifadeleriyle işaret edilen nokta, PKK ve IŞİD saldırılarını hukuksuz darbeyi meşrulaştırmak için gerekçe kılmaktadır. Irak coğrafyasında neş'et ettikten sonra Suriye'de Rakka merkezli olarak yayılan IŞİD terör örgütü, Suriye'de yoğunluğu her geçen gün artan iç savaş ile birlikte Türkiye'nin milli güvenliği açısından oldukça büyük bir tehlike arz etmiştir. Uluslararası arenadaki bazı ülke temsilcileri ile medya kuruluşlarının yansira Türkiye'de de belli bir kesim tarafından seslendirilen "Türkiye'nin IŞİD'e yardım ettiği" iddiasının somut verilere dayanmıyor olması bir yana IŞİD' in yayılmasının

⁴ Halk arasında Türkiye karşıtlığının taraftar bulmasının en önemli etkenlerinden biri olarak Mısır'da okuma yazma oranlarındaki düşüklük kabul edilebilir. Mısır Kamu Mobilizasyonu ve İstatistik Merkez Ajansı'nın (CAPMAS) Eylül 2014 tarihli araştırmasının sonuçlarına göre Mısır nüfusunun 10 yaş üzerindeki kesiminin % 25,9'unun okuma yazma bilmemektedir. Aynı rapora göre 10 yaş üstü Mısırlıların % 64,9'u okuma yazma bilmemektedir. Kaynak: <http://misirbulteni.com/capmas-misirda-okuma-yazma-bilmeyenlerin-orani-%259/> Erişim Tarihi: 22/08/2016

Batılı devletlerin gözetiminde hayat bulduğu bir vakıdır.⁵ Bunun yanında Suriye'nin kuzeyinde Azez, Tel Abyad, Kobani, Haseke gibi merkezlerde terör örgütü PKK'nın Suriye uzantısı PYD-YPG eliyle gerçekleştirilen etnik temizlik ve mutedil Kürt halka yönelik baskı da 15 Temmuz' a giden süreçte Türkiye'yi çembere alma çabalarının başında gelmektedir. Türk siyasilerin Suriye'deki savaşın başından beri hayata geçirilmesini talep ettiğimiz “Güvenli” bölgenin küresel aktörlerce benimsenmemesi sonucunda bugün Suriye'nin kuzeyinde PYD koridoru ilan edilme çabaları sürdürülmektedir. Darbeye giden süreçte stratejik olarak önemi bilinen Münbiç'in de DAES' in elinden alınıp PYD öncülüğündeki SDG' ye verilmesinde uluslararası koalisyon güçlerinin çabaları bilinmektedir.

Darbeye giden süreçte yalnızlaştırıldığı gözlenen Türkiye'ye karşı ciddi gelişmelerin yaşandığı bölgelerden biri de Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi toprakları olmuştur. Özellikle iki ülke arasında imzalanan doğalgaz ticareti anlaşmaları sonrasında Türkiye'nin bölgedeki en önemli müttefiklerinden biri olarak kabul edilen Kuzey Irak'ta Türkiye ile yakın ilişkiler izleyen Başbakan Mesut Barzani yönetimine karşı Goran hareketince 2015'in ikinci yarısından itibaren başlatılan ayaklanmalarla Barzani'nin otoritesi kısmen sarsılmıştır. Türkiye'nin sınır komşusu olmamakla birlikte Yemen'de yaşananlar da Türkiye'nin etkilerinin aynı süreç içinde budandığı bir başka Arap ülkesidir.⁶

Bunların dışında bölgede değişimlere etki eden aktörler incelendiğinde ise Arap yarımadasındaki ülkelerin neredeyse tamamında tıpkı ABD ve Avrupa ülkelerinde olduğu gibi darbenin başarısız olmasından dolayı derin bir üzüntü yaşandığı görülmektedir. Nitekim

⁵ Çok sayıda yabancı ülke ajanının yer aldığı bilinen DAİŞ Terör Örgütü ile alakalı bazı haberler şunlardır: 120 İngiliz Ajanı DAES içinde yakalandı: <http://www.ahaber.com.tr/gundem/2015/08/15/ingilteror-1439602612> Erişim Tarihi: 21/08/2016

DAES yaptıklarıyla CIA'ye hizmet ediyor: <http://www.ahaber.com.tr/gundem/2015/08/15/ingilteror-1439602612> Erişim Tarihi: 21/08/2016

⁶ Türkiye'ye fiziksel uzaklığına rağmen Arap Baharı'nın gerçekleştiği bir ülke olarak bu kapsamda zikredilmesi gereken bir başka örnek olarak Yemen'de 2015 yılı itibariyle İran destekli Husi egemenliği başlamış, Türkiye ile ilişkiler geliştirebilecek siyasiler başkentteki yönetim mekanizmalarından uzaklaşmak durumunda kalmış, ülkedeki iç savaşın yoğunluğu her geçen gün artmıştır.

bu ülkeler geride kalan 5 yıllık süre zarfında değişim hareketlerinin yaşandığı diğer coğrafyalarda Türkiye ile karşı karşıya gelmişlerdir. Libya'da, Mısır'da ve Suriye'deki değişim hareketlerinde Türkiye karşıtı politikalar izledikleri bilinmektedir. Suriye'de kendi politikalarına 'uydu' savaşı gruplar üreterek bunları maddi açıdan destekleyen Körfez ülkeleri, bu gruplara maddi yardımlar yapıp medyada seslerini duyurmuş, Türkiye'nin sahadaki beklentilerine ise destek olmamışlardır. Mısır'da seçilmiş Cumhurbaşkanı'ndan rahatsızlıklarını gizlemeyen Suudi Arabistan ve Körfez ülkeleri General Abdülfettah es-Sisi öncülüğündeki darbeyi önce siyasi olarak ardından da mali olarak desteklemişlerdir. Nitekim Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah es-Sisi'nin basına sızan Şubat 2014 tarihli bir toplantıda sarf ettiği "Körfez ülkelerinde para pirinç gibi" sözleri bu durumu konunun tarafınca açıklamaktadır.⁷

Türk varlığının XVI. Yüzyıla tarihlendiği ve halen bir kimlik olarak varlığını sürdürdüğü Libya'da ise halk desteğine sahip Mısıratalı devrimciler, başta Birleşik Arap Emirlikleri tarafından olmak üzere 'terörist milisler' olarak adlandırılmış, Türkiye karşıtı Halife Hafter'e hem siyasi hem de askeri destek verilmiştir. Çatışmaların başkent Trablus yakınlarında olanca hızıyla sürdüğü 2014 yazında Trablus Uluslararası Havalimanı'nın Hafter kuvvetlerinin kontrolünde olduğu dönemde BAE uçaklarınca mühimmat desteği verilmesi, BAE'nin bu süreçte Libya'da izlediği Libya halkı ve Türkiye karşıtı politikalarının örneğidir.

⁷ İnternete düşen ses kaydında Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah es-Sisi, "Körfez ülkeleri liderleri kendi ülkelerinin bütçelerinin üzerinde dev paralara sahip... 10 milyar dolar istiyoruz... Bir 10 milyar Birleşik Arap Emirlikleri'nden, bir 10 milyar da Kuveyt'ten... Ordu hesabına geçecek 10 milyar dolara ihtiyaç duyuyoruz. Paralar Merkez Bankası'na girecek ve 2014 yılının hesabı kapanmış olacak." diyor. Sisi'nin bu sözleri üzerine Abbas Kamil gülüyor. Sisi ise, "Niye gülüyorsun amcam? Para onlarda pirinç gibi" diyor. Görüşmede Sisi'nin Özel Kalem Müdürü Abbas, "Sadece Katar Merkez Bankası'nın rezervi 900 milyar dolar" diyor ve Katar Emiri ile ilgili yakışsız ifadeler kullanıyor. Kaynak: <http://www.aljazeera.com.tr/haber/sisi-korfez-ulkelerinde-para-pirinc-gibi> Erişim Tarihi: 21/08/2016

BAE, Hafter güçlerinin yardımına ülkenin batısında koşarken, Mısır ordusu da batıda Hafter güçleriyle koordineli bir şekilde pek çok hava operasyonu yürütmüştür.⁸

Ocak 2015 tarihinde Kral Abdullah'ın ölümü ve Kral Selman'ın tahta çıkmasıyla kapsamlı rota değişikliğine gittiği yorumları yapılan Suudi Arabistan'ın Türkiye'deki 15 Temmuz darbe girişimine yönelik sessizliği ise dikkat çekici olmuştur. Tahta çıkmasıyla Mısır ve Suriye politikalarında 2011'den bu yana Suudi Arabistan siyasetini hiç olmadığı kadar Türkiye ile bütünleştiren Kral Selman, terör saldırılarına karşı İslam ülkelerinin ortak bir askerî gücü olması fikriyle İslam Ordusu İttifakı'nı hayata geçirmiştir. 14 Aralık 2015'te kurulduğu açıklanan İslam Ordusu İttifakı'nın merkez karargâhı olarak ise Riyad seçilmiştir. Türkiye de bu ittifaka katılan 34 devlet arasında yer almıştır. ABD'nin bölgedeki en önemli müttefikleri arasında zikredilen Suudi Arabistan'ın bu ülke ile ilişkileri de Kral Selman döneminde kırıma yaşamıştır. 2016 Nisan'ında basına "Suudi Arabistan'dan ABD'ye 750 milyar dolarlık rest"⁹ şeklinde yansıyan haberlere göre 11 Eylül saldırılarından Suudi Arabistan'ı sorumlu tutan tasarının kongrede oylanması karşılığında Riyad yönetiminin dolar fiyatlarını düşürmek için harekete geçeceği iddia edildi. Habere göre Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Adil el-Cübeyr, eğer kongre yasayı geçirirse elindeki 750 milyar dolar değerindeki Fed tahvilleri ve bonoları satacağını aktarmıştır. Yine bu bağlamda ABD Başkanı Barack Obama, Dışişleri Bakanı John Kerry ve diğer yetkililer defalarca Suudi Arabistan'a ziyaretler düzenlemiş, Suudi Arabistan ile ilişkileri koparmak istemediklerini göstermişlerdir. ABD ile ilişkilerde böylesi bir gerilim yaşadığı gözlenen Suudi Arabistan'ın aynı süreçte Türkiye ile ilişkileri ise oldukça iyi bir seviyeye getirdiği görülmektedir. Bu noktada Nisan

⁸ Halife Hafter'in Haziran 2014'te 'terör merkezlerini yok etme' bahanesiyle Mısır ordusundan yardım amaçlı operasyon yapmaları çağrısında bulunmasının ardından gerçekleşen Mısır Derne'deki saldırılarında çok sayıda sivil ve çocuk hayatını kaybetmiştir. Ayrıca buradaki operasyonlarda koalisyon güçlerinin Suriye'de gerçekleştirdiği saldırılarda olduğu gibi DAESH yerine başka hedefler vurulmuştur. Kaynak: <http://misirbulteni.com/misir-operasyonlarında-hedef-olan-derne-mucahitleri-isis-ile-baglantisi-olmadigini-acikladi/> Erişim Tarihi: 22/08/2016.

⁹ Kaynak: http://www.ntv.com.tr/dunya/suudi-arabistandan-abdye-750-milyar-dolarlik-rest,X_XqqVIADk2tjOEXCMpv-Q Erişim Tarihi: 21/08/2016.

ayında İstanbul'da Türkiye'nin ev sahipliğinde düzenlenen İslam İşbirliği Teşkilatı 13. İslam Zirvesi, alınan kararların kapsamlılığıyla dikkat çekmiştir. Zirve, Suudi Arabistan ve Türkiye'nin yakınlaşmasında yeni bir safha olarak yorumlanmıştır. Ancak 15 Temmuz'a gelinen süreçte Suudi Arabistan'ın darbeye sessiz kalmasına, hatta medya organlarıyla zımnen desteklemesine etki ettiği düşünülebilecek bir olay yaşanmıştır. 4-5 Temmuz günleri 24 saat içinde 3 ayrı kentte patlayan 3 farklı bombanın Suudi Arabistan'ın yeni siyasetini hedef aldığı düşünülebilir. İlki Cidde'de, Amerikan Konsolosluğu yakınında, ikincisi Katif'de Şii Camii'nin yakınında, üçüncüsü ise tüm Müslümanlarca kutsal mekân olarak kabul edilen Mescid-i Nebevi'ye 100 metre uzaklıkta patlatılan bombalar sonucunda 6 kişi ölmüştür. Saldırıyı her hangi bir örgüt üstlenmese de bulgular DAİŞ'i işaret ederken, DAİŞ'in yakın zamana kadar hiç Suudi Arabistan'ı hedef almamasına rağmen, Kral Selman'ın ağırlığını hissettirdiği ve Türkiye ile yakınlaştığı süreçte bu tür eylemlerle devreye girmesi dikkat çekicidir. Bu durumun Suudi Arabistan'ın Türkiye'deki darbeye karşı tutumun da etkili olmuş olma ihtimali yüksektir.

Körfezin en zengin ülkelerinden Birleşik Arap Emirlikleri'nin yukarıda büyükçe bir kısmını zikrettiğimiz bölgede Türkiye karşıtı etkinliğinin yansısı Türkiye'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a karşı bir darbe hazırlığı içerisinde olduğu da süreç içinde basına yansımıştır. Darbe ertesinde medya organlarında tıpkı diğer bazı Arap ülkelerinde olduğu gibi Türkiye aleyhine haber ve yazıların yer aldığı BAE'de yaptığı dış operasyonlarla tanınan ve rejimin vitrin ismi eski Dubai Polis Şefi Dahi Halfan, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni askıya almasını "Bizi bırakın ki partimize muhalif olan herkesin hakkını gaspedelim. Sonra ittifak gereği yine çalışırız." şeklinde dalga geçerek yorumlamıştır.¹⁰

¹⁰ Ortadoğu'nun En Kirli Adamından Darbeye Destek. (23 Temmuz, 2016). Zaman, 10.

Halfan, yine bir twitter yorumunda Erdoğan'ı "ihvancı"¹¹ diye karalayarak, Fetullah Gülen'i İhvan'ı 'kerih' gördüğü gerekçesiyle desteklemiş ve "Mısır'ın harap olması için teröristleri destekleyen Erdoğan'ı firavunların laneti mi çarptı?"¹² ifadelerini kullanmıştır.

Darbenin bu denli sevinçle karşılandığı BAE'nin Türkiye'deki darbe girişiminin ne kadar içinde olduğu darbeden 6 ay önce Türk basınına yansıyan haberlerden anlaşılabilir. "Erdoğan'a Çok Uluslu Darbe Planı" başlığıyla Gerçek Hayat dergisinde 18 Ocak 2016 tarihinde birinci sayfadan yayımlanan haberde BAE'nin Erdoğan'ı devirme işini Yaser Arafat'ın ölümünden sorumlu tutulan Muhammed Dahlan'a ihale ettiği ve bu iş için 70 milyon dolarlık bütçe ayırdığı belirtilmiştir. Mısır'da Muhammed Mursi'nin indirilmesine benzer bir süreç izleneceği belirtilen haberde, Dahlan'ın 14 Aralık tarihinde Abu Dhabi'deki ofisinde, medya dünyası ve siyasetçilerden oluşan 15 kişilik bir grupla gizli bir toplantı yaptığı iddia edilmiş ve bir buçuk saatten fazla süren toplantıda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan aleyhine yürütülecek kampanyanın 4 aşamadan oluştuğu belirtilmiştir. Planda; darbe için izlenecek yol şu şekilde verilmiştir:

1- Arap medyası ve muhalif Türk medya tarafından Erdoğan'la ilgili kötü algı oluşturma ve yayma.

2- Türkiye'deki Erdoğan ve Adalet ve Kalkınma Partisi muhaliflerine destek verme, finansal destek sağlama.

3- Türkiye'de kaosun yayılması, güvenliğin zedelenmesi ve Erdoğan'a karşı ayaklanmalar olması adına PKK'ya destek verilmesi. 4: Ordu içinde Erdoğan ve Ak Parti'ye muhalif askeri liderlere destek verme.

¹¹ Halfan, daha önce yaptığı bir açıklamasında ise "Ne İsrail, ne İran; bizim gerçek düşmanımız İhvan" demiştir. Kaynak: <http://www.haber7.com/ortadogu/haber/1048623-ne-israil-ne-iran-en-buyuk-dusmanimiz-ihvan> Erişim Tarihi: 21/08/2016

¹² Ortadoğu'nun En Kirli Adamından Darbeye Destek. (23 Temmuz, 2016). Zaman, 10.

Planın son kısmında yer alan askeriye ile alakalı aşamayı da yürürlüğe koyduğu anlaşılan Dahlan'ın darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından da bu yöndeki çalışmaları devam etmiştir. 15 Temmuz sonrasında pek çok uluslararası yayın kuruluşuna röportajlar veren Fetullahçı Terör Örgütü lideri Fetullah Gülen'in demeç verdiği¹³ kanallar arasında bulunan BAE desteğiyle Mısır'dan yayın yapan el-Ğad televizyonu da Dahlan'a aittir.

Darbenin gerek malî, gerekse planlama olarak arkasında BAE'nin olduğuna yönelik 15 Temmuz sonrasında da pek çok iddia yayınlanmıştır. The Guardian'ın eski editörü David Hearst'ın, genel yayın yönetmenliğindeki Middle East Eye haber sitesi, darbe girişiminin arkasında BAE'nin yer aldığını açıklamıştır.¹⁴ 15 Temmuz darbe girişiminden haftalar önce Birleşik Arap Emirlikleri hükümetinin, Gülen cemaatine para aktardığı iddiasına yer veren site, darbenin finansında kullanılmak üzere para transferinde aracının Abu Dabi Veliiaht Prensi Muhammed bin Zeyid en-Nahyan ile yakın ilişkileri olan Muhammed Dahlan olduğunu belirtmiştir. Haberde; Dahlan'ın darbe çalışmaları kapsamında ABD'de yaşayan Filistinli bir işadamı vasıtasıyla Fetullahçı Terör Örgütü lideri Fetullah Gülen ile iletişim kurduğu belirtilmiştir. BAE'den darbe girişiminde oynadığı role ilişkin bir yalanlama gelmemiş olmakla birlikte BAE'nin darbeyi 16 saat sonra yani; başarısız olduğunun ortaya çıkmasından sonra kınamış olması da bu bağlamda manidardır.

SONUÇ

Türk milletinin kendi iradesine ipotek koymayı ve ülkeyi bir iç işgale sokmayı planlayan 15 Temmuz başarısız darbe girişimine karşı gösterdiği kararlı tutum sonucunda cunta girişimi bertaraf edilmesine karşın, hem Batı ülkelerinin hem de Ortadoğu ülkelerinin

¹³ FETÖ lideri Fetullah Gülen'in 15 Temmuz darbe girişimi sonrası en dikkat çekici röportajlarından biri Mısır'dan yayın yapan el-Ğad televizyonunda yayınlanmıştır. Gülen, bu röportajında Batılı ülkeleri Türkiye'ye müdahale etmeye çağırmıştır.

¹⁴ Kaynak: <http://www.middleeasteye.net/news/exclusive-uae-funnelled-money-turkish-coup-plotters-21441671>
Erişim Tarihi: 21 /08/2016

bu durum karşısında verdikleri tepkiler, Türkiye’de büyük bir şaşkınlıkla karşılanmıştır. Türkiye’ye daima bir Avrupa değeri olarak ‘daha fazla demokrasi’ çağrısı yapan Avrupa ülkelerinin açıkça demokrasiye kasteden 15 Temmuz darbe girişimi sonrası resmi ve gayri resmi açıklamaları ve Türkiye ile ilişkileri bu ülkelerin Türkiye’deki demokrasiyi önemsemediklerini daha da ötesi; Türkiye’yi demokratik bir ülke olmaktan çıkarmaya çalıştıkları ve bu bağlamda Türkiye’ye komplo kurdukları ortaya çıkmıştır. Bununla beraber Türk milleti ile aynı din mensubu olan Ortadoğu ülkelerinin de bir kısmının Türkiye’deki darbe girişimine müdahil oldukları yukarıda yazılanlardan anlaşılmaktadır. Bu bağlamda yurtiçinde 2023 hedeflerine odaklanan Türkiye’nin Ortadoğu bölgesinde de gelişmeleri doğru okuması gerektiğinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Libya’dan Mısır ve Suriye’ye kadar uzunca bir süre daha değişimin süreceği görülen Ortadoğu’da Türkiye’nin bir yandan dost ülkelerle iş birliğini daha da geliştirmesi gerektiği anlaşılırken, diğer yandan da halklara yönelik yatırımlarını artırması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Bunun yanında bölge ülkelerine yönelik üniversiteler bazında bir süredir artan çalışmaların daha da takviye edilmesi gerekliliği açıkça bir hakikat olarak karşımızda durmaktadır. Her biri XX. Yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkmalarına, medeniyet ve tarih bazında bir karşılıkları olmamasına rağmen bölge ülkeleri ve hatta Türkiye üzerinde emelleri olduğu açığa çıkan Körfez ülkelerinin şimdiye kadar olduğundan daha iyi çalışılması gerektiği anlaşılmaktadır.